

SEKSUALITETSUNDERVISNING PÅ UNGDOMSTRINNET

«HVORDAN ER OPPFATNINGEN TIL ELEVER OG LÆRERE PÅ
UNGDOMSTRINNET AV DAGENS SEKSUALITETSUNDERVISNING, OG
SAMSVARER UNDERVISNINGEN MED MÅLENE FRA LÆREPLANEN?»

Ida Elise Grønlie

MGLU 3507
Mai 2022

Sammendrag

I denne forskningsoppgaven har jeg undersøkt hvilke oppfatninger et utvalg elever og lærere på ungdomstrinnet har om seksualitetsundervisningen som blir gitt i dag, og om den undervisningen som blir gitt samsvarer med målene fra læreplanen i naturfag og samfunnsfag. Målet med oppgaven var å undersøke hvilke faktorer som påvirker lærernes undervisning i temaet seksualitet, og om det var noen faktorer som virket svekkende for kvaliteten av undervisningen. Problemstillingen for oppgaven lyder følgende: «Hvordan er oppfatningen til elever og lærere på ungdomstrinnet av dagens seksualitetsundervisning, og samsvarer undervisningen med målene fra læreplanen?». Bakgrunnen for valget av oppgaven var egne opplevelser fra undervisning i seksualitet under praksis på lærerstudiet, og inspirasjon fra samtaler med medstudenter om hvordan vi følte vår seksualitetsundervisning var på ungdomstrinnet. Oppgaven ble besvart ved å bruke kvalitativ forskningsmetode med fokus på kvalitative dybdeintervjuer. Hovedfunnene i oppgaven er at både elever og lærere er opptatt av kompetanse i undervisningen og ønsker mer tid til undervisning i temaet seksualitet i løpet av skoleårene. På grunn av lav kompetanse og dårlig tid i løpet av skoleåret satt av til undervisning i seksualitet, blir ikke alle delmålene innenfor de ulike læreplanmålene møtt. Dette viser at det er behov for både kompetanseheving blant lærere og klarere rammer for hva seksualitetsundervisningen skal inneholde.

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	3
2. TEORI	4
2.1 LÆREPLANEN – KUNNSKAPSLØFTET 2020	4
2.2 ANALYSE AV LÆREPLANEN	6
2.3 SEKSUALITET I SKOLEN – HVA ER SEKSUALITET?	7
2.4 SEX OG SAMFUNN – UNDERSØKELSE FRA 2022	7
2.5 BARRIERER VED Å UNDERVISE I SEKSUALITET	8
3. METODE	8
3.1 BAKGRUNN FOR VALG AV METODE	9
3.2 KVALITATIVT DYBDEINTERVJU	9
3.3 ANALYSE METODE	10
3.4 FORSKNINGENS KVALITET OG ETISKE BETRAKTNINGER	11
4. RESULTAT OG ANALYSE	12
4.1 HVORDAN BLIR SEKSUALITETSUNDERVISNINGEN OPPFATTET?	12
4.2 DEKNINGEN AV LÆREPLANMÅLENE I UNDERVISNINGEN	14
4.3 LÆRERNES OPPFATNING AV LÆREPLANENE	14
4.4 LÆRERNES FORSLAG TIL ENDRING	15
5. DRØFTING	16
6. AVSLUTNING	18
LITTERATURLISTE	20
VEDLEGG	21

1. Innledning

Helt siden jeg selv gikk på ungdomsskolen har jeg tenkt tilbake på seksualitetsundervisningen som vi ble undervist. Det jeg har tenkt mest på er hvor snever og tabu undervisningen om seksualitet var. Undervisning i menstruasjonssyklusen til jenter, hvor viktig det var å bruke kondomer, men helst ikke ha samleie, var de kunnskapene jeg satt igjen med etter utgangen av grunnskolen. Ingen samtale om hvor fint samleie kunne være mellom to personer, kos med seg selv eller hvordan identitet og grenser utvikles og utfordres gjennom ungdomsårene og videre i livet. Da jeg begynte på lærerstudiet og valgte naturfag som et av mine undervisningsfag ble det naturlig å ta opp seksualitetsundervisning som et tema i undervisningen der. Til min overraskelse ble det heller ikke lagt så stor vekt på seksualitet i denne undervisningen i motsetning til andre temaer som for eksempel biologisk mangfold, kjemi og fysikk.

Også i media har det blitt satt lys på seksualitetsundervisningen som har blitt gitt i skolen fram til i dag. I et leserinnlegg i Aftenpostens spalte som kalles Si;D, har en 18 år gammel jente kalt Maria Hartvigsen skrevet om sin oppfattelse av dagens seksualitetsundervisning (Hartvigsen, 2022). Hartvigsen beskriver undervisningen i seksualitet som «*ikke bra nok*», av «*dårlig kvalitet*» og undervisning hvor det fokuseres på reproduksjon og anatomen til kjønnsorganene istedenfor de fine sidene og realiteten ved seksualitet (Hartvigsen, 2022).

I praksisperioden våren 2022, fikk jeg ta del i seksualitetsundervisningen på en ungdomsskole. Der merket jeg hvor blank jeg følte meg i temaet og måtte ty til ressurser på internett for å finne ut av hvilke temaer seksualitetsundervisningen skulle innebære. Siden elevene var veldig interesserte i temaet ble de store bidragsytere til temaer de ønsket vi skulle undervise i. Det var etter denne praksisperioden jeg bestemte meg for at jeg måtte undersøke videre om hva andre lærere følte rundt seksualitetsundervisning, og om det var et tema som flere synes det var vanskelig å undervise i.

Derfor ønsker jeg i denne oppgaven å undersøke hvordan et utvalg elever og lærere på ungdomstrinnet oppfatter seksualitetsundervisningen som blir gitt i dag. I tillegg ønsker jeg basert på informasjonen jeg får fra intervjuene, å undersøke om undervisningen er i samsvar med de målene fra læreplanen innenfor temaet. Jeg forventer at elevene vil ha en annen oppfatning av undervisningen enn lærerne på grunn av at de er målgruppen til lærerne, og kan dermed komme med en subjektiv vurdering av hvordan de oppfatter at innholdet i undervisningen er. I tillegg kan det hende at det læreren har prøvd å få fram i undervisningen ikke kommer like tydelig fram for elevene, som også er årsaken til at jeg ønsker å intervju

begge parter. Lærerne bruker ofte læreplanene som et verktøy for å legge opp undervisningen sin, men noen ganger kan det hende at de må ta temaene i egne hender for å kunne oppnå ønskede resultater ved undervisningen sin, dette gjelder også for seksualitetsundervisningen. Hva er årsaken til at seksualitetsundervisningen kan være så varierende? Er det kompetanse, interesse eller noe annet? Dette ønsker jeg å finne ut med følgende problemstilling for oppgaven min:

«Hvordan er oppfatningen til elever og lærere på ungdomstrinnet av dagens seksualitetsundervisning, og samsvarer undervisningen med målene fra læreplanen?»

Det har også blitt gjort noen avgrensinger i oppgaven. En av avgrensningene jeg har gjort er å velge ut informanter som er på ungdomstrinnet. I tillegg er lærerne spesifisert i fagene naturfag og samfunnsfag. Grunnen til dette valget er at det var disse lærerne som opplyste at de hadde undervist i seksualitet, og det var også de som hadde mulighet til å stille til intervju. Den andre avgrensningen er at jeg har valgt å fokusere på læreplaner i fagene naturfag og samfunnsfag selv om det finnes læreplanmål/tverrfaglige mål i andre fag som for eksempel KRLE som også tar for seg temaer innenfor seksualitet. Grunnen til dette er at det er naturfag og samfunnsfag som er fagene informantene i denne oppgaven har undervist i seksualitet i, og derfor ser jeg ikke nytten av å koble inn læreplanen til KRLE i denne oppgaven, selv om faget kan være en viktig del av seksualitetsundervisningen i skolen.

2. Teori

I teorikapittelet vil jeg gjøre rede for ulike teorier som jeg ser på som relevante for å svare på problemstillingen min. Den valgte teorien skal jeg senere bruke til å diskutere min egen forskning. Problemstillingen min består av to deler og vil derfor behøve ulike typer teori og forskning. Først vil jeg ta for meg hva Kunnskapsdepartementet mener seksualitetsundervisningen burde inneholde gjennom å studere et utvalg læreplaner og en analyse som er blitt gjort av disse. Deretter vil jeg ta for meg ulike perspektiver som finnes om seksualitetsundervisning som blir gitt i skolen i dag.

2.1 Læreplanen – Kunnskapsløftet 2020

Utdanningsdirektoratet kom i 2020/2021 i samarbeid med Kunnskapsdepartementet ut med et nytt læreplanverk. I tillegg til læreplaner for de enkelte fagene er det også lagt stor vekt på de

tverrfaglige temaene i den overordnede delen. Et av de tverrfaglige temaene er *Folkehelse og livsmestring*, og det er også representert i fagene Naturfag og Samfunnsfag. Temaoversikten i temaet går igjen fra den overordnede delen i de enkelte fagene (Saabye, 2019).

I naturfag er de tverrfaglige målene at elevene skal utvikle kunnskap og kompetanse til å ta hånd om sin fysiske helse likeså den psykiske, og få kompetanse til å bli bedre kjent med egen kropp og forstå den. Elevene skal også lære å være kritiske til informasjon som er helserelevant og ta ansvarsfulle og gode valg knyttet til ulike temaer som helse og miljø i hverdagen. Selve læreplanen for naturfag etter 10.trinn har ett kompetansemål som inngår i seksualitet-temaet og det innebærer at elevene skal «*drøfte spørsmål knyttet til seksuell og reprodutiv helse*» (Kunnskapsdepartementet, 2020).

Samfunnsfaget tar også for seg det tverrfaglige temaet, men her handler målet om at eleven skal få kunnskap om og bevissthet ovenfor egen identitet og utvikling av denne. I tillegg skal eleven forstå at man er en del av et fellesskap som innebærer relasjoner med andre. Også her skal temaet bidra til elevene er kritiske til å ta ulike valg og stå ovenfor ulike utfordringer knyttet til blant annet temaet seksualitet. Selve læreplanen for samfunnsfag etter 10.trinn har to mål som er aktuelle for temaet seksualitet.

Jeg har valgt å dele opp læreplanmålene i naturfag (ett mål) og samfunnsfag (ett av to mål) i tillegg til de tverrfaglige målene i Folkehelse og livsmestring i delmål. Det er bare brukt ett av læreplanmålene i samfunnsfag på grunn av at det var det målet med flest temaer knyttet seksualitet og dekker behovet for denne oppgaven. Grunnen til at jeg har valgt å dele målene opp er for å lettere kunne se hvilke temaer målene består av, og for å kunne bruke delmålene i analysen av intervjuene senere i oppgaven.

Tabell 1 Tabell over mål i Folkehelse og livsmestring med tilhørende formulerte delmål

Læreplan	Læreplan mål i Naturfag og Samfunnsfag				
Hovedmål i naturfag	Naturfag etter 10.trinn: spørsmål knyttet til seksuell og reprodutiv helse				
Delmål utformet fra hovedmål i naturfag	Drøfte spørsmål knyttet til seksuell helse		Drøfte spørsmål knyttet til reprodutiv helse		
Hovedmål i samfunnsfag	Samfunnsfag etter 10.trinn: Reflektere over korleis identitet, sjølvbilete og egne grenser blir utvikla og utfordra i ulike fellesskap, og presentere forslag til korleis ein kan handtere påverknad og uønskede hendinga				
Delmål utformet fra hovedmål i samfunnsfag	Reflektere over hvordan identitet blir utviklet/utfordret	Reflektere over hvordan selvbilde blir utviklet/utfordret	Reflektere over hvordan egne grenser blir utviklet/utfordret	Presentere forslag til hvordan en kan håndtere påvirkning	Presentere forslag til hvordan en kan håndtere uønskede hendinger

Tabell 2 Tabell over læreplanmål i naturfag og samfunnsfag etter 10.trinn med formulerte delmål.

Læreplan	Tverrfaglige mål i Folkehelse og Livsmestring						
Hovedmål i naturfag	I naturfag handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om å gi elevene kompetanse til å forstå sin egen kropp og ivareta sin egen fysiske og psykiske helse. Elevene skal kunne forholde seg kritisk til og bruke helserelatert informasjon til å ta gode og ansvarlige valg knyttet til helse, sikkerhet og miljø i både hverdags- og arbeidsliv.						
Delmål utformet fra hovedmål i naturfag	Kompetanse til å forstå egen kropp	Kompetanse til å ivareta sin egen fysiske og psykiske helse	Forholde seg kritisk til og bruke av helserelatert informasjon	Ta gode og ansvarlige valg knyttet til helse	Ta gode og ansvarlige valg knyttet til sikkerhet	Ta gode og ansvarlige valg knyttet til miljø i hverdags- og arbeidsliv	
Hovedmål i samfunnsfag	I samfunnsfaget handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om at elevene skal bli bevisste på sin egen identitet og si eiga identitetsutvikling og forstå individet som ein del av ulike fellesskap. Innsikt i korleis relasjonar og tilhøyrse blir påverka av samhandling med andre, òg digitalt, er ein del av kompetansen i faget. Faget skal bidra til at elevene kan gjere gode livsval og handtere utfordringar knytte til seksualitet, personleg økonomi, rus, utanforskap og digital samhandling. Faget skal òg bidra til å skape forståing, respekt og toleranse for mangfald og andre sine verdier og livsval, og gi perspektiv på kva eit godt liv kan vere. <i>(Gjennom faget skal elevene kunne identifisere område der menneskeverdet blir utfordra, til dømes i samband med menneskehandel og slaveri i vår tid, og peike på tiltak for å verne om dei grunnleggjande behova menneske har.)</i>						
Delmål utformet fra hovedmål i samfunnsfag	Bli bevisste på egen identitet og identitetsutvikling	Forstå individet som en del av ulike fellesskap	Innsikt i hvordan relasjoner og tilhørighet påvirker samhandling med andre og digitalt	Bidra til å gjøre gode livsvalg	Bidra til å håndtere utfordringer knyttet til seksualitet ...	Bidra til forståelse, respekt og toleranse mangfold og andre sine verdier og livsvalg	Gi perspektiv på hva et godt liv kan være

2.2 Analyse av læreplanen

I en analyse av læreplanen gjort av Røthing skriver hun at det til tross for at det er færre kompetansemål i LK20, har læreplanene muligheter for å gi en variert og omfattende undervisning til temaet seksualitet. Derimot mener hun at målene har blitt mer kompliserte og omfattende, og vil dermed kreve mer av læreren og mer kunnskap for å oppnå den varierende undervisningen samtidig som den er relevant for elevene med temaer innenfor seksualitet. Kunnskapen er viktig for å vite hvordan man skal snakke med elevene om for eksempel kjønn, grensesetting, mangfold og seksualitet, samtidig som kunnskapen er viktig for å dekke den faglige og teoretiske delen av læreplanverket. Røthing konkluderer med at for å kunne utforske og være kreativ med kompetansemålene samtidig som å være trygg i å undervise om de mer utfordrende delene ved temaet, er kunnskap nøkkelen (Røthing, 2021).

Tidligere i analysen til Røthing kan man også se at det er kompetansemål som inneholder flere temaer som går under temaet seksualitet i læreplanene fra tidligere år. Et eksempel på dette er at i læreplanmålene i naturfag i LK13 var det et tema for grensesetting, noe det ikke er nevnt i læreplanen i naturfag i LK20. Grensesetting er nå nevnt i samfunnsfag sin læreplan. Dette gir de ulike fagene ulike ansvarsområder i undervisning innenfor seksualitet. I læreplanen i samfunnsfag er det også lagt mer vekt på temaene identitet og selvbilde (Røthing, 2021).

2.3 Seksualitet i skolen – hva er seksualitet?

I *Seksualitet i skolen – perspektiver på undervisning* fra 2009 skriver Åse Røthing og Stine H. B. Svendsen om forventninger elever og lærere har til seksualitetsundervisningen. Elevene har gjerne klare forventninger til hva de ønsker å lære i temaet, men samtidig er de ikke enige i hvem det er som nødvendigvis skal ha undervisningen om seksualitet (Røthing & Svendsen, 2009). Røthing & Svendsen skriver videre at den pinlige følelsen og den skuffende undervisningen stammer fra manglende kompetanse (2009). Samtidig tar de for seg at det er ulike temaer innenfor seksualitet, og at elevene kanskje ikke helt vet hva seksualitet er (Røthing & Svendsen, 2009). I en definisjon gitt av *Store Norske Leksikon* beskriver de seksualitet som «... et begrep som omfatter kjønnslivet, forplantning, tiltrekning, lyst, fantasier, moral og kulturelle normer.» (Grünfeld & Almås, 2021). Det er altså et vidt begrep med flere underliggende deltemaer, og Grünfeld & Almås trekker videre inn i sin artikkel noen temaer som biologien til kroppen og hvordan den fungerer, utviklingen av kroppen gjennom f.eks. puberteten, selve befruktningen, kjønnsidentitet, seksuell atferd og varianter (Grünfeld & Almås, 2021).

2.4 Sex og samfunn – undersøkelse fra 2022

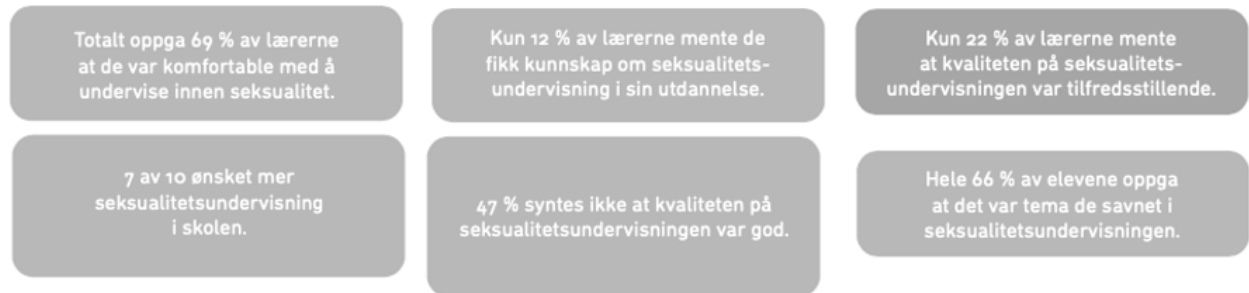
I 2021 utførte Sex og Samfunn en undersøkelse som hadde til hensikt å undersøke om seksualitetsundervisningen i skolen hadde endret seg siden de utførte en nasjonal undersøkelse med elever og lærere i 2016 og 2017. Rapporten som de har utformet etter funnene gir oversikt over seksualitetsundervisning i skolen slik den er i dag og hva som har endret seg på bakgrunn av identiske spørsmål som ble brukt i den tidligere undersøkelsen (s.3). I rapportens resultater kan man lese om elevers oppfatning, både hva de synes om innhold og mengde seksualundervisning de har fått. Videre får man vite hvilke temaer de har opplevd å bli undervist i, meninger om de som underviser og elevenes forslag til forbedringer av seksualitetsundervisningen (Sex og samfunn, 2022).

Noen av resultatene Sex og Samfunn har kommet fram til er at det er et stort ønske om å styrke seksualundervisningen som blir gitt både hos elever og lærere og andre som jobber med elevene. Selv om lærerne ønsker en endring i seksualitetsundervisningen er det noen faktorer de trekker fram som er nødvendig for å få det til. Blant annet trekker de fram at det kan være mulig å dra inn flere fagfelt i undervisningen, øke kunnskapen til lærerne med kur og/eller videreutdanning (Sex og samfunn, 2022). I tillegg til å spørre lærerne spørsmål angående seksualitetsundervisningen, ble det i 2021 lagt til et spørsmål angående de nye

læreplanene. På dette spørsmålet var det 13% som svarte at de har endre undervisningsmåte i temaet etter de nye læreplanene kom (Sex og samfunn, 2022).

Her er noen tall som Sex og Samfunn har kommet fram til i resultatene sine:

Figur 1 Resultatbobler fra Sex og Samfunn sin rapport 2022 - Seksualitetsundervisning i skolen: En kartlegging av elevers og læreres erfaringer og ønsker

2.5 Barrierer ved å undervise i seksualitet

En artikkel publisert i *Journal of School Health* i 2013 tar for seg ulike barrierer et utvalg lærere fra USA så på som en utfordring ved å undervise seksualitet i skolene. I artikkelen bruker de data som de har hentet fra *Minnesota Department of Education* (MDE) for å se på hvilke begrensninger lærerne opplever. Funnene deres varierer mellom temaer som undervisningen burde inneholde og ulike rammefaktorer. Det var blant annet 66% av informantene som underviste i færre temaer enn de mente burde undervises, og 48% svarte at tid var en av de største barrierene de møtte i undervisningshverdagen. Andre rammefaktorer informantene så på som en hindring var det finansielle (40%) og læreplanen (35%) (Eisenberg, Madsen, Oliphant & Sieving, 2013).

3. Metode

I dette kapittelet skal jeg gjøre rede for valg av metode for datainnsamlingen som ble brukt for å kunne undersøke problemstillingen for denne oppgaven. Videre skal jeg gjøre rede for bakgrunnen for valget av metode, prosessen for innhenting av data, analysearbeidet og etiske forhold ved metoden. For å bestemme hvilken metode en skal bruke i et slikt forskningsarbeid, vurderer man hvordan man ønsker å innhente dataen. Kvalitativ og kvantitativ forskningsmetode er to eksempler på dette (Tjora, 2021, s.26).

3.1 Bakgrunn for valg av metode

I denne forskningen er det brukt kvalitativ forskningsmetode for å innhente informasjon. Grunnen til dette var for å få en nærmere tilknytning til det jeg skulle forske på hvor man da møter informanter og danner et forhold til de i motsetning til hva man ville gjort i en kvantitativ metode med spørreundersøkelse. Som forsker får man et større innblikk i informantens opplevelse og innsikt i temaet som undersøker samtidig som man kan avdekke deres meninger og forståelse (Tjora, 2021). I tillegg valgte jeg å bruke en induktiv metode for forskningen hvor arbeidsmåten er eksplorerende i motsetning til teoridrevet som er den deduktive måten å arbeide på (Tjora, 2021). Ved å bruke den kvantitative metoden kan man si at man får en større innsikt i motsetning til i den kvalitative metoden hvor man heller får en oversikt over det man undersøker (Tjora, 2021). For å innhente informasjon har det blitt brukt intervju med informanter som er både lærere og elever. Utvalget informanter var totalt syv stykk hvorav tre av informantene var lærere og fire elever, og de var kvinner og jenter. To av lærerne var naturfagslærer og en var samfunnsfaglærer.

3.2 Kvalitativt dybdeintervju

I en intervjusituasjon er det opp til forskeren å sette standarden for hvordan intervjuet skal gjennomgås og foregå på forhånd. For å innhente informasjon til denne oppgaven ble det valgt å bruke kvalitative dybdeintervju. Denne typen intervju innebærer en avslappet atmosfære for informantene hvor intervjuet er formet som en samtale eller dialog med forsker, hvor det er muligheter for at informantene har refleksjoner over egne meninger og erfaringer rundt det aktuelle temaet (Tjora, 2021, s.127).

Intervjuene var formet på den måten at det ikke var viktig å gjennomføre alle spørsmålene, men heller spørre videre på spørsmål som førte til gode refleksjoner og svar fra informantene. Se vedlegg 4 for intervjuguiden til elevene og lærerne. I tillegg inneholdt ikke intervjuene svar som kunne gi ja eller nei som svar, men utdypende refleksjoner. Underveis i intervjuene med både elever og lærere ble svarene informantene kom med skrevet ned uten at det ble tatt opptak av samtalen samtidig. Grunnen til at det ikke ble gjort opptak av samtalen var fordi at behandlingstiden for å få godkjenning fra NSD kan ta en del tid. Derfor ble det besluttet å notere ned svar underveis i intervjuet for så å føre svarene inn i en tabell i Word i etterkant av intervjuet når samtalen og notatene fortsatt var friske i minnet. Elevene ble intervjuet i grupper for å forsøke å gi en mer naturlig samtalefølelse enn den skumle intervjufølelsen de kunne ha opplevd.

3.3 Analyse metode

Metoden for analysen er innenfor det som kalles stegvis-deduktiv induktiv metode (SDI) som brukes når man skal analysere kvalitative data. Første steg i SDI er koding som har til hensikt å være et grep som gjør at man får renskrevet og sortert den nødvendige informasjonen man trenger fra datamaterialet videre i arbeidet (Tjora, 2021, s.218). Før kodingen begynte valgte jeg meg ut seks koder på forhånd som ble brukt i analysen av svarene som ble gitt i intervjuene. Disse kodene var fargekodet, og disse fargene brukte jeg til å markere de ulike ordene eller setningene i teksten som tilhørte den gjeldene koden. I tillegg ble det skrevet de aktuelle kodene i en egen kolonne ved siden av svarene for å få en oversikt ved videre analyse arbeid. Kode 1 er for det informantene oppfatter er en del av seksualitetsundervisningen idag. Kode 2-4 er informantenes oppfattelse av seksualitetsundervisningen som blir gitt positivt, negativ og mangler ved den. Kode 5 er informantenes forslag til hva som kan gjøres annerledes ved undervisningen. Den 6. koden er svar som informantene ga som har med lærerens kompetanse å gjøre og den 7. koden er kommentarer til læreplanen som kun lærerne svarte på.

Nedenfor er en tabell med de ulike kodene jeg valgte å bruke:

Tabell 3 Kodeoversikt med tilhørende farger brukt i analysen av datamaterialet.

Koder til analysen	
1	Deler seksualundervisningen består av
2	Elevenes/ Lærernes oppfattelse av positiv seksualitetsundervisning
3	Elevenes/ Lærernes oppfattelse av negativ seksualundervisningen
4	Elevenes/ Lærernes oppfattelse av mangler ved seksualitetsundervisningen
5	Hva kan gjøres annerledes ved seksualitetsundervisningen
7	Kompetansen til lærere
8	Læreplanen

Svarene som intervjuet ga, ble skrevet inn i en tabell hvor svarene systematisk står i samme rad som spørsmålet for å kunne sammenligne svarene i etterkant. Det ble laget to forskjellige tabeller for elevintervju og lærerintervju. Grunnen til dette er at intervjuene bestod av ulike spørsmål som førte til ulike svar og ulik koding av svarene. For å skille ut de ulike delene i svarene som var aktuelle for min problemstilling ble det brukt koding hvor hver farge representerer en del som kan brukes til diskusjonen og er direkte knyttet til problemstillingen.

Etter kodingen kan man enkelt se hvilke temaer som gikk igjen i de ulike svarene og som binder oppfattelsen elevene har av seksualitetsundervisningen sammen og hvordan lærerne oppfatter den. Det er også mulig å se hvilke svar som skiller seg ut etter at svarene er kodet. Er dette tilfellet for noen av spørsmålene kan dette gi svargrunnlaget bredde i forhold til at det kan komme flere temaer ut fra et fåtall informanter. Svarene kan ikke generalisere elever og lærere i Norge sin oppfattelse av seksualitetsundervisning, men heller hva et utvalg elever og lærer på ungdomstrinnet på en Trondheims skole oppfatter den.

3.4 Forskningens kvalitet og etiske betraktninger

Denne forskningen kan ikke generalisere hvordan seksualitetsundervisningen oppfattes av lærer og elever over hele Norge, men heller gi en pekepinn på hvordan den kan oppfattes på ungdomstrinnet på noen skoler. Utvalget informanter er tatt ut fra en skole i Trondheim, men generaliserer heller ikke her seksualitetsundervisningen for byen. Hensikten til forskningen er å gjøre lærere på ungdomstrinnet og andre som har med seksualitetsundervisning å gjøre, oppmerksomme på hvordan elevene kan oppfatte undervisningen i motsetningen til lærerne, og hvordan læreplanmålene er utformet til å bidra til undervisningen.

I forkant av intervjuene med elevene ble det innhentet samtykke fra foresatte i et skriftlig samtykkeskjema (Vedlegg 3) på grunn av at to av elevene var under 15 år. Siden dette ikke er en forskning som skal innhente personopplysninger kan elever over 15 år samtykke selv, som da er tilfellet for de to andre elevinformantene (Norsk senter for forskningsdata, u.å.). Alle informantene deltok frivillig og kunne trekke seg fra forskningen når som helst. Under innhentningen av datamateriale til denne forskningsoppgaven valgte jeg å ha anonyme intervjuer for å bevare informantenes personvern. I tillegg valgte jeg å intervjuer elevene i grupper på to og to for å bevare tryggheten deres under intervjusituasjonen. Ved å ha en de kjenner med på intervjuet ble det en mer naturlig samtale mellom meg og de, samtidig som det førte til at elevene diskuterte og snakket seg imellom for å hjelpe hverandre. Intervjuene ble også gjennomført inne på skolen til elevene for å være i et trygt miljø for deres del. Alle intervjutranskripsjonene blir ikke gjengitte ordrette her i teksten, dette er for å unngå at informantene kan kjenne seg igjen eller på grunn av ordbruk som kan virke støtende for andre og informantene selv.

Begrensninger av oppgaven er at under intervjuene med elevene svarte elevene litt kort som førte til at svarene ble mer stikkord enn refleksjoner. I tillegg fikk jeg ikke intervjuet alle elevene jeg ønsket. Dette gjorde at utvalget ble syv informanter istedenfor klassestørrelse

(28) som jeg hadde ønsket meg. Utvalget skulle også innebære flere kjønn enn bare jenter og kvinner, men siden det manglet samtykke fra flere elever og det var begrenset med tid, ble det avgjort å intervju de som hadde kommet med samtykke og som hadde mulighet til å stille til intervju da jeg hadde mulighet. Det var også sykdom blant elevene som gjorde at flere ikke kunne stille til tross for at samtykke var i orden.

4. Resultat og analyse

I dette kapittelet skal jeg presentere analysen av intervjuene sammen med resultatene fra analysen løpende gjennom kapittelet, samtidig som jeg skal belyse de funnene jeg har gjort i arbeidet. Direkte knyttet til forskningsspørsmålet vil jeg presentere elevene og lærernes oppfatning av seksualundervisningen, elevene og lærernes forslag til styrking av seksualitetsundervisningen og lærernes oppfatning av læreplanen knyttet til hovedsakelig naturfag.

4.1 Hvordan blir seksualitetsundervisningen oppfattet?

Den første delen av spørreundersøkelsen bestod av spørsmål som omhandlet informantenes oppfattelse av seksualitetsundervisningen som blir gitt i skolen idag, både positivt og negativt. Spørsmålene ga ulike svar fra elevene og lærerne, men elevene var samstemte i sine oppfatninger av seksualitetsundervisningen. Temaene som gikk igjen i intervjuene var variasjon i undervisningen, dybde undervisning, flere temaer, mer seksualitetsundervisning og mer kompetanse blant underviserne. Elevenes svar var basert på opplevelsen de hadde undervisningstimene. De syntes det var alt for liten periode i løpet av skoleåret de fikk undervisning i seksualitet. I tillegg var det flere temaer de savnet og uttrykte at det heller ble lagt vekt på noen få temaer gjentakende over flere år enn å undervise i bredde over flere ulike temaer. Elevene uttrykte også at det var flere aktiviteter og undervisningsmetoder de foretrakk for å gå igjennom temaene, og et gjentakende svar var blant annet å ha en anonym postkasse i klasserommet som gjorde at elevene kunne stille spørsmål om de temaene de hadde lyst å lære mer om. Denne postkassen mente de var nødvendig for lærerne å bruke for å få et innblikk i hva elevene trengte å lære om.

I tabell 4 er det en oversikt over elevenes positive og negative oppfatninger ved seksualitetsundervisningen som gikk igjen i intervjuene med informantene.

Tabell 4 Oversikt over elevenes positive og negative oppfatninger i tillegg til mangler ved seksualitetsundervisningen.

Elevenes positive oppfatning av seksualitetsundervisningen
Variasjon i timene med ulike aktiviteter (gruppeoppgaver, diskusjoner høyt og egen refleksjon)
Variasjon i timene med gjennomgang av flere ulike temaer, litt av alt
Anonym postkasse, gir mulighet til å stille spørsmål om det man lurer på
Elevenes negative oppfatning av seksualitetsundervisningen
Mye gjentagende undervisning av få temaer (mensen, identitet, billedeling på nett, forelskelse/følelser)
Lite dybde innenfor flere ulike temaer
Flere temaer uteblir (kjønns sykdommer, prevensjon for jenter,
Kort tidsperiode med undervisning
Deling av jenter og gutter, gir ikke alle lik kunnskap om hverandres kjønn og kropp
Mangel på faglærte som kan undervise enkelte temaer (helsesykepleier)
Mangel på informasjon om hvor man kan innhente informasjon selv og hvor man kan dra for å få hjelp med tanke på seksuell helse.

Lærerne derimot fokuserte mer på rammefaktorer og andre faktorer som hadde innvirkning på deres undervisningssituasjon. Svarene fra lærerne hadde liten variasjon og de var samstemte i sine svar på spørsmålene. Temaene som gikk igjen i intervjuene var ressurser, interesserte elever, hjelp fra andre fagfelt, kompetanse, tidsbegrensninger og tverrfaglig arbeid. De var veldig fornøyde med den store tilgangen på ressurser på nettet som har kommet til med årene. Disse ressursene så de på som nødvendig for å få en klar plan for undervisningen og ga perioden for undervisning en rød tråd. I tillegg var elevene svært interessert i temaene som gjorde det enda enklere å legge opp undervisningen rundt de ressursene de brukte. Noe som også gikk igjen som svar fra informantene var at de satt stor pris på tilgangen de hadde til helsesykepleier når de skulle undervise i noen av temaene innenfor seksualitet. Dette var på grunn av at de følte at fagfeltet til helsesykepleieren var til hjelp for dem selv, men også for å få et skifte i underviser for elevene sin del, h*n kunne også være mer til å stole på fra elevenes sin side.

Det negative lærerne trekker fram med seksualitetsundervisningen er også faktorer som har innvirkning på selve undervisning deres. De følte blant annet at deres forkunnskaper ikke strakk til for å kunne undervise i temaet, og at det var opp til læreren å finne ut hva læreplanmålene skulle innebære. Informantene var kritiske til de snevre kunnskapene de hadde fått fra utdanningen sin samt videre kunnskapsutvikling ute i skolene. Siden lærerne følte de hadde så dårlig kunnskapsgrunnlag ble tidspresset enda større for å komme gjennom undervisningen, og utnyttelsen av tida for å komme igjennom flest mulig temaer ble dårlig. Som en endring til dette dro informantene fram eksempler på teamarbeid og prosjektarbeid

innenfor temaet. I tabell 5 er det en oversikt over lærernes positive og negative oppfatninger ved seksualitetsundervisningen som gikk igjen i intervjuene med informantene.

Tabell 5 Oversikt over lærernes oppfatning av seksualitetsundervisningen

Lærernes positive oppfatning av seksualitetsundervisningen
Stor tilgang til ressurser på internett
Et tema elevene er svært interesserte i som gjør det enklere å legge opp undervisningen
Viktig å variere undervisningen og bruker ressursene man har
God tilgang til helsepsykeleier
Lærernes negative oppfatning av seksualitetsundervisningen
Tid er en stor begrensning for å nå gjennom alle temaene man ønsker
Lærebøkene er utdaterte og gamle så de er til liten hjelp i undervisningen
Behov for mer samarbeid i skolen hvor man har mulighet til å planlegge sammen for å få en samkjørt undervisning
Behov for å kjøre temaet som en tverrfaglig undervisning, forslag om temaperiode/prosjektarbeid i «Folkehelse og livsmestring»
Trenger kompetanseheving for å kunne være tryggere i egen undervisning samt kunne undervise i mer utfordrende temaer ved seksualitet (overgrep, vold)
Utdanningen har ikke gjort lærerne trygge nok i hva som inngår i seksualitet, og har derfor ikke nok kompetanse til å tolke læreplanmålene.

4.2 Dekningen av læreplanmålene i undervisningen

I vedlegg 1 og 2 har jeg laget en oversikt over hvordan delmålene som ble laget ut ifra læreplanmålene og de tverrfaglige målene i teoridelen blir dekt. Tabellene har henholdsvis 7 delmål i vedlegg 1 og 13 delmål i vedlegg 2. Dekningsgraden er vurdert av meg ut ifra utsagn informantene hadde under intervjuene. Informantene ble ikke spurt direkte om de følte at delmålet ble dekt i undervisningen, men de ble spurt om hva deres undervisning bestod av, og svarte dermed ulike temaer de opplevde seksualitetsundervisningen bestod av. Vedlegg 1 inneholder i tillegg hvilke temaer de nevnte som jeg har knyttet til ulike delmål. Noen temaer kan gå under flere delmål og andre delmål har ikke blitt dekt i det hele tatt. Vedlegg 2 inneholder ikke temaer, men «Ja» og «Nei» i forhold til om de ble dekt eller ikke ut ifra informasjonen fra datamaterialet. Det var flere temaer elevene ikke opplevde som dekt som lærerne opplevde som en del av undervisningen sin.

4.3 Lærernes oppfatning av læreplanene

Under intervjuene med lærerne ble de spurt om det er noe de føler som mangler ved seksualitetsundervisningen i dag. Her var alle lærerne samstemte om at det var klare rammer

over hva seksualitetsundervisningen skal innebære de savnet. I tillegg ble det nevnt at kompetansemålet i spesielt naturfag etter 10.trinn er for åpent og tynt og at det blir opp til hver enkelt lærer hva målet skal inneholde. Dette var særskilte svar fra naturfaglærerne og ikke fra samfunnsfaglæreren. Tabell 6 viser oversikt over lærernes oppfatninger av læreplanen.

Tabell 6 Oversikt over lærernes oppfatning av læreplanen.

Lærernes oppfatning av læreplanen
Kompetansemålet i naturfag etter 10.trinn er for åpent
Det blir opp til læreren hva som legges i kompetansemålet i naturfag etter 10.trinn
Kompetansemålet i naturfag etter 10.trinn er tynt
Ikke klare rammer for hva som skal inngå i målet
I forhold til andre temaer er kompetansemålet mer åpent for tolkning og friere handlingsrom

4.4 Lærernes forslag til endring

Da lærerne ble spurt om de hadde noen forslag til endringer som kunne gjøres i undervisningen om seksualitet som blir gitt i dag var det flere forslag som kom. Forslagene var ikke bare særegen for en av informantene, men de var gjennomgående i alle tre sine svar. Fellestrekkene var at de ønsket kompetanseheving av lærere både ute i skolen og i utdanning. I tillegg ønsket de at det skulle komme fagfolk utenfor skolen til å bidra i undervisning i temaer som de selv følte de var usikre på. Et annet bidrag de ønsket til undervisningen var flere ressurser som de kunne utnytte, samt å øke det tverrfaglige arbeidet på skolen for å samle ressursene og kompetansen til flere faglærere. De ulike forslagene er presentert i tabell 7 nedenfor.

Tabell 7 Oversikt over lærernes forslag til styrking av seksualitetsundervisningen.

Lærernes forslag til styrking av seksualitetsundervisningen
Økning av lærernes kompetanse ved utdanningen
Kursing og veiledning av lærere ute i skolene
Bistand av andre fagfolk under undervisning i temaet
Utvikle fler gode ressurser til bruk i undervisningen
Øke det tverrfaglige arbeidet for å sikre dekning av flere temaer og større deler av

5. Drøfting

I diskusjonskapittelet skal jeg forsøke å besvare problemstillingen for denne oppgaven ved å knytte resultatene fra analysen til relevant teori som er gjort rede for i kapittel 2. I tillegg kommer jeg til å bruke annen forskning som også er en del av teorikapittelet til å sammenligne mine funn med deres. Hensikten med forskningsspørsmålet var å finne ut hvordan et utvalg elever og lærere på ungdomstrinnet oppfatter dagens seksualitetsundervisning, og å undersøke om denne undervisningen møter kravene fra læreplanen. Dette er for å finne ut om det er noen grep som kan gjøres for å styrke seksualitetsundervisningen som gis i dag, og om det er noe som kan gjøres annerledes for å optimalisere utnyttelsen av læreplanen og læreren.

Resultatene viser at elever og lærere har ulike oppfatninger av innholdet i seksualitetsundervisningen i dag. Det er flere temaer som har blitt lagt for lite vekt på til at de har kommet til syne i undervisningen, og det er noen temaer som ikke har blitt gjennomgått ifølge elevene. Årsakene til dette er at det er for liten tid i løpet av skoleåret som er satt av til å undervise i seksualitet i motsetning til andre temaer, og det er i tillegg for lite fokus på det tverrfaglige arbeidet om temaet. Også samarbeid lærerne seg imellom i planleggingen om temaet er for dårlig, med tanke på å få en samkjørt seksualitetsundervisning. I tillegg er læreplanen for snever til at lærerne føler de har kunnskap nok til å vurdere og avgjøre hva som skal inngå i undervisningen om seksualitet, og bruker derfor eksterne undervisningsopplegg som en løsning på usikkerheten istedenfor å følge læreplanmålene. Noen grep for å styrke seksualitetsundervisningen er derfor å prioritere mer tid til planlegging, kompetanseheving og klarere rammer fra læreplanen.

Ulik oppfatning hos elever og lærere for hva seksualitetsundervisningen skal innebære er ikke bare spesielt for informantene i denne oppgaven. Dette var også et element i Røthing og Svendsen sin forståelse av forventningene elever og lærere hadde til undervisningen i temaet (Røthing & Svendsen, 2009). De forklarer at det kan ha en sammenheng med at elevene gjerne har klare forestillinger over hva de ønsker undervisningen i seksualitet skal inneholde, og kan kanskje derfor ha større forventninger til hva som burde inngå i de ulike undertemaene. Også elevene som svarte på undersøkelsen til Sex og samfunn (2022) hadde klare meninger om seksualitetsundervisningen de fikk. I rapporten viste det seg at hele 66% av elevene savnet temaer i seksualitetsundervisningen og 47% av elevene var ikke fornøyde med kvaliteten på undervisningen som ble gitt (Sex og samfunn, 2022). Dette forteller hvor viktig det er at lærerne kartlegger elevenes forventninger og ønsker for undervisningen for å

gi elevene best mulig utbytte av undervisningen samtidig som at læreren kan føle at kvaliteten på det de underviser er bra nok. Dette kom det også fram i rapporten hvor det var 22% av lærerne som ikke var fornøyde med kvaliteten på egen undervisningen (Sex og samfunn, 2022). Kvaliteten på undervisningen kan knyttes til tid og tid kan da sees på som en begrensning i dette tilfellet. Resultatene i denne forskningen viste at lærerne så på tiden som en hindring med tanke på å rekke å undervise i alle de temaene de ønsket, som resulterte i de ulike oppfatningene lærerne og elevene hadde av seksualitetsundervisningen. I undersøkelsen gjort av Eisenberg et al. Kunne 48% av lærerne avsløre at tid var en av de største begrensningene lærerne hadde i undervisningen om seksualitet, og var da en av de rammefaktorene som hindret de i å undervise på den måten de ønsket seg for å få med det innholdet de mente seksualitetsundervisningen burde inneholde (Eisenberg et al., 2013).

For å utnytte den begrensende tiden lærerne opplever til planlegging og undervisning i seksualitet i de enkelte fagene kan det være en mulighet å være enda flinkere til å utnytte tverrfaglig arbeid. I læreplanverket finner man læreplanmål hvor seksualitet inngår både i naturfag og samfunnsfag, i tillegg til de tverrfaglige målene i *Folkehelse og livsmestring* (Kunnskapsdepartementet, 2019; Kunnskapsdepartementet, 2019). Ved å undervise i det samme temaet i ulike fagseksjoner blir flere undertemaer til seksualitet dekt, men fordelt til mindre mengde på de enkelte fagene. I Store norske leksikon sin definisjon på hva som inngår i begrepet, kan man se at det er flere temaer som ligger under seksualitet, både fysiologiske og reflekterende som gjør at det er behov for flere fagområder for å undervise utdypende i temaet (Store norske leksikon, 2018). Tverrfaglighet styrkes også i Eisenberg et al. sin artikkel hvor de ser på det som en mulighet til å fjerne barrieren som f.eks. tid ved å inkludere andre fag som en del av seksualitetsundervisningen. Dette fører til at tidspresset til det enkelte fag blir mindre (Eisenberg et al., 2013). Ved å jobbe tverrfaglig utnytter man kunnskapen til flere faglærere samtidig som kan bidra med sin kunnskap i enkelte temaer andre ikke føler de mestrer.

Kompetansen til læreren er avgjørende for å kunne begripe læreplanmålene. Grunnen til dette er at læreplanmålene har etter fagfornyelsen blitt mer kompliserte enn de var før, og krever mer av læreren for at læreren skal kunne undervise like kreativt og variert som før (Røthing, 2021). Dette kommer også fram i resultatene til denne oppgaven. Læreplanen framstår som alt for åpen og mangler klare rammer for hva seksualitetsundervisningen skal innebære. For å endre dette og for å styrke undervisningen i seksualitet trengs det kompetanseheving av lærere i skolen og i utdanning. Grunnen til dette er at økt kompetanse gir bedre grunnlag for kreativ og grundig undervisning som igjen fører til at læreren blir mer

komfortabel i undervisningssituasjonen. Disse oppfatningen finner man også igjen i Sex og Samfunn sin undersøkelse i 2021. Der svarte 13% at de nye læreplanene i LK20 hadde endret måten de underviste på. De skriver også at seksualitetsundervisningen har fått en større plass i læreplanen og at lærerne ønsket også der klarer retningslinjer for hva som skulle gjennomgås i temaet seksualitet. Samtidig er det bare 12% av lærerne som mener de har fått kunnskap knyttet til seksualitetsundervisning under utdannelsen (Sex og samfunn, 2022). Mangel på kompetanse kan føre til at flere lærer velger å hoppe over temaer eller bare nevne det kort istedenfor å utdype seg så mye som læreplanene tilsier (Røthing & Svendsen, 2009)

Lærerkompetansen er viktig for å kunne gi elevene den optimale undervisningen, men det er også behov for kompetanse fra andre fagfelt utenfor skolen. Hjelp fra utenforstående som helsesykepleier, medisinstudenter og andre organisasjoner med kunnskap om seksualitet er et attraktivt grep for å tilføre både variasjon i undervisningen samtidig som kompetansenivået kan være høyere. Dette kan være et tilbud som oppfyller både elevene og lærernes behov om både mer og innholdsrik seksualitetsundervisning. Disse ønskene kommer også fram som ønsker fra andre elever og lærere i Norge i rapporten til Sex og samfunn hvor det er gjerne helsesykepleier som er aktuell (Sex og samfunn, 2022). Det er ikke ukjent at elevene har flere forventninger til hva som skal være innholdet i seksualitetsundervisningen og at de stiller krav til kompetansenivået viser hvor interesserte de er innenfor temaet (Røthing, 2021).

6. Avslutning

«Hvordan er oppfatningen til elever og lærere på ungdomstrinnet av dagens seksualitetsundervisning, og samsvarer undervisningen med målene fra læreplanen?»

I denne oppgaven har jeg sett på de ulike oppfatningene elever og lærere har på dagens seksualitetsundervisning, og i hvilken grad denne undervisningen samsvarer med målene fra læreplanmålene i naturfag og samfunnsfag. Gjennom undersøkelsene som ble gjort for å besvare problemstillingen kom det fram at noen av delmålene fra læreplanmålene ikke ble dekt av undervisningen. Dermed kan det konkluderes med at undervisningen ikke samsvarer med målene fra læreplanen, dette på bakgrunn av å ta utgangspunkt i det elevene opplever og får nytte av fra undervisningen. Årsaken til den manglende dekningen er at læreplanmålene er for åpne og kortfattede til at noen lærere føler de har kompetanse nok til å begripe de. Elever har klare forestillinger og forventninger til hva som skal inngå i undervisningen om seksualitet, samtidig som lærere er usikre og synes det er vanskelig å avgjøre hvilke temaer de

skal prioritere. Elever viser stor interesse i hvem som underviser i seksualitet og kompetansen til underviseren er viktig for å sikre kvalitet i undervisningen. Kompetansenivået blant lærere varierer, og derfor kan det være nødvendig å invitere andre fagfelt som helsesykepleier inn i undervisningen for å dekke aktuelle kunnskapshull. Også i lærerutdanningen er det behov for økt fokus på seksualitet for å gi kommende lærere økt kompetanse innenfor temaet, og dermed stødigere grunnlag til å kunne undervise både kreativt, varierende og profesjonelt i seksualitet.

I tillegg burde det bli satt av mer tid til å undervise i seksualitet i løpet av skoleåret. Ofte er det bare én uke som er til rådighet på grunn av at det skal prioriteres tid til andre temaer i faget, og dette er for lite. Dette viser både elevene og lærerne i denne undersøkelsen enighet i. For å utnytte tiden på en mer produktiv måte er det en løsning å jobbe mer tverrfaglig innenfor de ulike temaene. Seksualitet er et tema som går igjen i flere fag, spesielt naturfag og samfunnsfag, og derfor er det en gylden mulighet for begge fag om det blir et samarbeid som kan vare over en periode for å sikre dekningsplanene. De ulike fagene har ulike perspektiver på seksualitetsundervisningen og blir gjennom et samarbeid en helhetlig undervisning i seksualitet.

Det er altså et godt samarbeid mellom både lærere og andre fagfelt i et tverrfaglig arbeid spredt over en lengre periode som vil være en god løsning for å få en varierende, kreativ og oversiktlig seksualitetsundervisning som både elever og lærere vil være fornøyde og komfortable med. Samarbeidet fører til økt kompetanse kollektivt og at tidspresset i lærerhverdagen minsker. Videre er det viktig å fortsette å lage gode ressurser til hjelp for lærere og andre undervisere i seksualitet, samtidig som kompetansen må styrkes. Til videre forskning kunne det vært interessant å undersøke seksualitetsundervisningen på lærerutdanningene og undersøke innholdet i ressursene som allerede finnes for undervisning i seksualitet. Det hadde også vært interessant å intervju et større utvalg eller kjøre en spørreundersøkelse. Dette ville gitt denne forskningsoppgaven enda større bredde og dybde innenfor seksualitetsundervisning som blir gitt i dag.

Litteraturliste

- Eisenberg, M. E., Madsen, N., Oliphant, J. A., & Sieving, R. E. (2013). Barriers to Providing the Sexuality Education That Teachers Believe Students Need. *The Journal of School Health, 83* (5), 335-342. <https://doi.org/10.1111/josh.12036>
- Grünfeld, B., Almås, E. (2021, 26.november) Seksualitet i Store medisinske leksikon. Hentet 3. mai 2022 fra <https://sml.snl.no/seksualitet>
- Hartvigsen, M. (2022, 12.mars). Svak seksualitetsundervisning i skolen skaper tabuer og usikre ungdommer. *Aftenposten, Si; D*.
<https://www.aftenposten.no/meninger/sid/i/k6GIvB/svak-seksualitetsundervisning-i-skolen-skaper-tabuer-og-usikre-ungdommer>
- Krumsvik, R. J. (2014) *Forskningsdesign og kvalitativ metode: ei innføring*. Fagbokforlaget.
- Kunnskapsdepartementet (2019). *Læreplan i naturfag (Nat01-04)*. Fastsatt som forskrift. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020.
<https://data.udir.no/kl06/v201906/laereplaner-lk20/NAT01-04.pdf?lang=nob>
- Kunnskapsdepartementet (2019). *Læreplan i samfunnsfag (Saf01-04)*. Fastsatt som forskrift. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020.
<https://data.udir.no/kl06/v201906/laereplaner-lk20/SAF01-04.pdf?lang=nob>
- Norsk Senter For Forskningsdata (u.å.) *Barnehage- og skoleforskning*. Norsk Senter For Forskningsdata. Hentet 14.mai 2022 fra
<https://www.nsd.no/personverntjenester/oppslagsverk-for-personvern-i-forskning/barnehage-og-skoleforskning>
- Røthing, Å. (2021) Seksualitet og kjønn i skolen – muligheter og utfordringer i LK20. I M. B. Postholm, P. Haug, R. J. Krumsvik & E. Munthe (Red.), *Elev i skolen 5-10: Mangfold og mestring*. (s. 224-242). Cappelen Damm Akademisk
- Røthing, Å. & Svendsen, S. H. B. (2009). *Seksualitet i skolen: perspektiver på undervisning*. Cappelen Damm Akademisk
- Saabye, M. (Red.). (2019). *Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020: Grunnskolen*. Pedlex.
- Sex og Samfunn (2022, februar) *Seksualitetsundervisning i skolen: En kartlegging av elevers og læreres erfaringer og ønsker*. Sex og samfunn.
<https://sexogsamfunn.no/wp-content/uploads/2022/02/Rapport-seksualitetsundervisning-i-skolen.pdf>
- Tjora, A. H. (2021) *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. (4.utg) Gyldendal.

Vedlegg

Vedlegg 1: Tabell over informantenes oppfattelse om læreplans delmålet i fagene blir oppfylt i undervisningen. Med tilhørende temaer som har blitt tolket som en del av de aktuelle delmålene.

Læreplanmål \ Oppfattet	Elever		Lærer	
	Ja	Nei	Ja	Nei
Drøfte spørsmål knyttet til seksuell helse	Mensen, prevensjon, følelser, informasjonssted	Kjønns sykdommer, hvordan det er å ha mensen, informasjonssted	Mensen, kjønns sykdommer, kjønnsorgan og stimuli	
Drøfte spørsmål knyttet til reproduktiv helse	Prevensjon, sex	Prevensjon, konsekvenser av prevensjon	Prevensjon	
Reflektere over hvordan identitet blir utviklet/utfordret	Pubertet, identitet	Utfordring av identitet	Kroppen	
Reflektere over hvordan selvilde blir utviklet/utfordret	÷	÷	Kroppen	
Reflektere over hvordan egne grenser blir utviklet/utfordret	Grenser, billeddeling på nett, samtykke		Grensesetting, overgrep	
Presentere forslag til hvordan en kan håndtere påvirkning	Billeddeling på nett, grenser		Debut tidspunkt	
Presentere forslag til hvordan en kan håndtere uønskede hendinger	Billeddeling på nett, grenser		Overgrep	

Vedlegg 2: Tabell over informantenes oppfattelse av om læreplans delmålet fra «Folkehelse og livsmestring» i naturfag og samfunnsfag blir oppfylt i undervisningen.

Oppfattet Læreplanmål	Elever		Lærer	
	Ja	Nei	Ja	Nei
Kompetanse til å forstå egen kropp	Ja		Ja	
Kompetanse til å ivareta sin egen fysiske og psykiske helse	Ja (fysiske)	Nei (psykiske)	Ja/Nei	Ja/Nei
Forholde seg kritisk til og bruke av helserelatert informasjon		Nei		Nei
Ta gode og ansvarlige valg knyttet til helse		Nei	Ja	
Ta gode og ansvarlige valg knyttet til sikkerhet	Ja		Ja	
Ta gode og ansvarlige valg knyttet til miljø i hverdags- og arbeidsliv		Nei	Ja	
Bli bevisste på egen identitet og identitetsutvikling	Ja		Ja	
Forstå individet som en del av ulike fellesskap	Ja		Ja	
Innsikt i hvordan relasjoner og tilhørighet påvirker samhandling med andre og digitalt		Nei	Ja	
Bidra til å gjøre gode livsvalg	Ja			Nei
Bidra til å håndtere utfordringer knyttet til seksualitet ...		Nei	Ja	
Bidra til forståelse, respekt og toleranse mangfold og andre sine verdier og livsvalg	Ja		Ja	
Gi perspektiv på hva et godt liv kan være		Nei		Nei

Vedlegg 3: Samtykke skjema til foresatte for elever under 15 år.

Institutt for lærerutdanning

Samtykke til deltakelse i studien

Forelders / foresattes samtykkeskjema

Jeg bekrefter at jeg har lest informasjonsarket og samtykker i at mitt barn kan bli intervjuet i forbindelse med forskningsprosjektet *Seksualundervisning i skolen*.

Barns navn/klasse: _____

Jeg samtykker i at: (Kryss av der det passer)

- Mitt barn deltar i et anonymt intervju/samtale hvor det ikke skal innhentes personopplysninger eller opplysninger som kan føre til identifikasjon av barnet.
- Intervjuet kan brukes til analyse av studiets formål.
-

Sted og dato _____

Forelders / foresattes underskrift _____

Vedlegg 4: Intervjuguide til elever og lærere

Intervjuguide – elever og lærere

Elever:

1. Hva lærer dere om i seksualitetsundervisningen i dag?
2. Er det noe du synes er bra med seksualitetsundervisningen?
3. Hva synes du er dårlig med seksualitetsundervisningen?
 - a. Er det noe i undervisningen som blir lagt mer vekt på?
 - b. Synes du seksualundervisningen mangler noe?
4. Hva synes du er viktig å få fram i seksualundervisningen?
5. Har du noen tanker på hvordan naturfaglærer kan endre undervisningen sånn at den blir bedre?
 - a. Hva er det som skal til for at den blir bedre?
 - b. Er det noen undervisningsformer som kunne blitt brukt?

Lærere:

1. Hva består seksualundervisningen du underviser i dag av?
2. Hva synes du om seksualundervisninger som blir gitt i dag?
 - a. Hvordan er kompetansen blant lærere?
 - b. Er det mest undervisning basert på forkunnskaper hos læreren?
3. Er det noe du synes er bra med dagens seksualundervisning?
 - a. Hvilke undervisningsmetoder/former?
 - b. Hvilke rammefaktorer?
4. Er det noe du synes er dårlig med dagens seksualundervisning?
 - a. Er det noe du synes mangler i dagens seksualundervisning?
5. Har du noen forslag til hvordan naturfaglærere kan undervise bedre i dette temaet?
6. Har du noen meninger om læreplanen og læreplanmålene i naturfag/samfunnsfag?

Veileder til intervjuer:

- Spørsmål som er nummerert med tall (1-6) er spørsmål som ønskes å få besvart.
- Spørsmål som er nummerert med bokstaver (a og b) er oppfølgingsspørsmål som kan gjøre det enklere å svare på det opprinnelige spørsmålet.